

מכתב אל המכונה "אבו-ג'רי"

לאה צמל¹

אז מה, איך בדיוק היה הרגע הזה, שבו השתקת את המוסיקה הרועשת, הסרת עם חבריך את השקים מעל עשרות ראשים שחוחים, פתחת את האזיקים שהוצמדו לידיים נפוחות ופצועות, עם שאר החוקרים סייעת לעשרות גופים כפופים ומעוותים לקום מהשרפרפים המעוקמים, פרקת אי אילו שלשלאות שנתלו מן התקרה והנחת לגוף הדואב מן המתיחה לצנוח ולרפות. האם הפסקת את הטלטול בעודו באיבו או שלא התאפקת והוספת סיבוב לפרידה. ורגלך, בתוך הנעל שהונחה על בטנו המתוחה, האם השלימה את הדחיפה או נסוגה אחור?

זו היתה הפתעה מוחלטת, גם לי גם לך. ישבנו בבית המשפט העליון כלא מאמינים. השופט אליהו מצא קרא בקול רם קטעים מההחלטה שקיבלו כל תשעת חברי ההרכב בבית המשפט העליון, "אנו הופכים את כל הצווים להחלטיים". המשמעות: בכל מצב ובכל תנאי עינויים ויחס משפיל אסורים בהחלט. שבאח – אסור, כריעת צפרדע – אסור, שק על הראש – אסור, אסור, אסור.

באוזני התנגן פסק הדין בפשטות מפליאה – בית המשפט קרא את ההחלטה הנכונה, המושלמת, המתבקשת והמובנת מאליה, והרגשתי כאילו הוא בורא לנו מחדש את מגילת זכויות האדם. כל נימוק שהעלינו וכל טענה שטחנו שנים על שנים מצאו את מקומם הטבעי בפסק הדין. שורות סדורות של צדק בלא פגם.

כשהסתכלתי עליך נראית חיוור ונטוש, כאילו איבדת את כל עולמך בדקה אחת. כשיצאת מן האולם, כבר לא פסעת באותו צעד בוטח והליכתך לא היתה של אדם כל יכול. שנינו זוכרים את כל הדיונים הארוכים, תיק אחר תיק, שבהם הסברת ש"זה לא בדיוק עינויים", שהכל קשור ל"ביטחון המדינה" וחוץ מזה מדובר ב"חומר חסוי", שיידון מאחורי "דלתיים סגורות" והכל נעשה מתוך "כוונות טובות". בוודאי מניית בזיכרוןך את כל אותן פעמים שהצלחת לשכנע – ממש כמו הזאב של כיפה אדומה – שהמוסיקה המחרשה נוגנה רק כדי שנחקר לא ישמע, שהשק המסריח הונח על ראשו כדי שלא יראה, שהכבילה היתה כדי שלא יזוז, שהמכות נחתו כי הוא ניסה להתפרע ושהסימנים מקורם בנפילה במדרגות. וממילא, יש לו רקורד ארוך ואי אפשר אחרת.

שלושים ושתיים שנים של הרואיקה ביטחונית נפרטו פתאום מול עיניך, בהחלטה מנומקת, והפכו לשלושים ושתיים שנים של עבריינות אסורה. אתה, כמו הילד המפונק והנערץ שהיית, אמרת

¹ עו"ד לאה צמל ייצגה את הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל ב"בג"ץ העינויים". המכתב, הממוען לאיש שב"כ כלשהו, או לכל אנשי השב"כ, נכתב מיד לאחר הקראת פסק הדין בספטמבר 1999.

ספונטנית: "טוב, אז ניתן את המפתחות לשופטים, ונראה אותם מנהלים חקירה". האם הרגשתי צורך לנחם אותך, כשאמרתי לך שיש עוד מקומות מסוכנים בעולם, שעוד חוקרים מפענחים עבירות ביטחוניות, שאתה לא המצאת את המלחמה בטרור ושאפשר לנהל חקירה גם מתוך שמירה על החוק ואפילו להגיע להישגים? הזכרתי לך את כל הדוגמאות שהבאנו לבית המשפט, שבהן פוענחו עבירות חמורות לא פחות בלי שימוש באמצעים הברוטליים שלך.

אבל אתה לא השתכנעת. יחד עם אובדן "ההיתרים המיוחדים" איבדת גם את ביטחונך העצמי המפואר. האם ביקשת את עזרתם של הפוליטיקאים, הפרשנים ומומחי הביטחון, או שאלה יצאו מיוזמתם אל אמצעי התקשורת כדי לקרוא "אבוי" ו"אוי"? האם ברוב מצוקתך לא שמת לב איך התהפכה כל הארגומנטציה שלך? הרשה לי להזכיר לך – עד 1987 הכחשת לחלוטין שהיו עינויים בכלל! הפלסטינים, שלא לדבר על עוכרי ישראל שזועקים חמס, סתם משמיצים אותך. כאשר ועדת לנדוי האירה בפנס כיס את מחשכי חדרי החקירות שלך, נאלצת להודות שיש שימוש מתון באמצעים פיסיים והיית מוכרח להבטיח שתחדל לשקר בבתי המשפט ובוועדות חקירה. אחר כך, משנה לשנה, ככל שגדלה השקיפות, הודית טיפין טיפין שיש "אמצעים מיוחדים", אפילו שימוש בכוח סביר. אחרי תאונה אחת או שתיים גם הודית ב"טלטול". ואז פיטרת את החוקר שבעט יותר מדי, אבל לא הגזמת. את זה שגרם למותו של נחקר בחנק רק העמדת לדין משמעותי, כי מי ידע שדווקא לעצור הוא היתה אסומה? אחרי יותר מדי תאונות עבודה והסדרת נהלים, ביקשת וקיבלת והתחלת להתארגן לעידן של ביורוקרטיית העינויים המתועדים. אבל דווקא כשהכל הלך כל כך בסדר, עטו עליך כל ארגוני זכויות האדם וכל הכופרים בקדושת הביטחון מעל לכל, הדליקו סביבך את כל הזרקורים והציגו את כל הקשורים, והזוחלים, והתלויים, והכורעים. אתה, נוכח האור הגדול והחשיפה המוחלטת, נמוגת והתאדית כמו העובש שאין לו קיום אלא בחשיכה טחובה.

פתאום אתה הוא זה שקורא "הצילו"? פתאום יוצאים ראשי השב"כ לדורותיהם, מכחישי העינויים המקצועיים, וצועקים בראש חוצות כמו מכור בקריז: "הבו לנו את מכשירי העינויים, החזירו לנו את הסד והצבתות כי בלעדיהם אין לנו חיים!" אתה לא מתבייש בהם?

הירגע. אני באמת מאמינה שאתה יכול להירגע. תלה לך שלט בחדר האוכל של השב"כ, "עינויים והשפלות אסורים בכל מצב ובכל תנאי", ותתחיל לעבוד כמו כל חוקר בכל שירות חשאי מיומן. זו לא בושה כל כך גדולה לנהל חקירה כמו משטרה מסודרת. אז מה אם תצטרך להפעיל יותר אינטליגנציה בחקירה? זכור איך הצלחת לפענח את פעולות המחותרת היהודית, בלי להעביר את חבריה סדרת עינויים. חשוב איך הצליחה המשטרה לפענח פשעים מורכבים וחמורים יותר מזריקת בקבוק תבערה כזה או אחר, בלי השימוש ב"אמצעים".

חשוב על כל היתרונות! כשרוני או דנה ישאלו אותך "אבא, איך היה בעבודה היום?" תוכל לומר להם שהיתה התמודדות מוחות, שפיצחת ופיענחת, ותוכל להסתכל להם בעיניים ולשכוח את התמונה של עצמך מול הכיור רוחץ את הדם מן הידיים בפיליטון הקולע של החמישייה הקאמרית. וכשתלטף את

אשתך בערב, שוב לא יהדהדו באוזניך דבריך שלך אל ע"ק המושפל, שהיה קשור על הרצפה מהבוקר, כששאלת אותו "האם אשתך מוצצת לך, ואיך השדיים שלה?" והוא בוכה, בוכה לרגליך.

חשוב על אלפי הסוהרים, החיילים, החיילות, השוטרים, הרופאים והשופטים שהפכת לשותפים שומרי סוד לחטאיך, שכפית עליהם לקשור ולהתיר, למשוך ולהעיר, לרפא ולהכשיר את מאות אלפי הנחקרים בכל עשרות המתקנים. הם משוחררים ממך כעת.

בייחוד, חשוב על המבטיים שמהם את נפטר. אתה זוכר, כל העיניים החומות שהתחננו לקצת רחמים, שזלגו מכאב, שאמרו "נעשה כל מה שתרצה, נודה בכל מה שתאמר". אתה לא יכול לשכוח שתמיד ידעת כי ברגע מסוים יהיה בהן מבט אחד אחר – להרף עין קראת בהן את ההבטחה לנקמה. אתה זוכר כמה פעמים עבר בך רעד וזחל בך פקפוק, כאשר העיניים אמרו לך שאת ההשפלה הזאת והכאב הזה לא נשכח, והם יתפוצצו לך בפנים מתי שהוא. ואתה ידעת, בתוך תוכך, וראית בתוך האישונים הבהקים מחוסר שינה את המטען הבא, מעשה ידיך.